

Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit nalunaarutaata atuutsinnissaa pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut.
(Inatsisartuni ilaasortaq Doris Jakobsen)

Akissuteqaat

(Naalakkersuisut Siulittaasuat)

Naalagaaffiit Peqatigiit Ataatsimeersuarneranni ulloq 13. september 2007 Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Nalunaarutaat akuersissutigineqarpoq. Nalunaarutip atuutilersinneqarnera Naalagaaffiit Peqatigiit Aappassaannik ukiuni qulini nunani tamalaani nunarsuarmi nunat inoqqaavisa ukioqartinnerannut Naalagaaffiit Peqatigiinni sutigut tamatigut atuutsinneqartussanut atatillugu iliuusissatut pilersaarutitut ilaavoq pingaarutilik. USA-mi præsidentip Obamap Nalunaarummik decemberimi 2010-mi tapersersuineratigut atuutilersitsineq pimoorunneqarluni aqutissiuunneqarpoq nunat sisamat - Canada, USA, Australia aamma New Zealand - nalunaarutip Naalagaaffiit Peqatigiit Ataatsimeersuarneranni akuersissutigineqarnissaanut naaggaarlutik taasisimasut sisamat tamarmik maannakkut pisortatigoortumik Nalunaarummik tapersersuinertik nalunaarutigimmassuk. Rusland nunat aqqanillit taasinngitsoortut ilagaat.

Naak Nalunaarut inatsisitigut isumaqatigiissutaanngikkaluartoq pituttuisoq isumassarsiorfissaavoq naalagaaffiit nunallu inoqqaavisa akornanni suleqatigiinnermi peqatigiinnermilu pingaarutilik malittarineqarsinnaasorlu.

Kalaallinut tunngatillugu oqaatigineqarsinnaavoq namminersulerneq immi Nalunaarutip aalajangersagartaanut pisinnaatitaaffinnullu tunngatillugu atuutilersitsinerusoq tassani pingaarnertut pineqarmata nammineq aalajangiisinnaanermut pisinnaatitaaffik, nunamik pisuussutinillu piginnittussaaneq, inuiattut inuttullu ataasiakkaatut nammineq ineriartornissamat sunniuteqaqataasinnaanermut akisussaaffeqarnermullu pisinnaatitaaffiit.

Naalakkersuisut nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiisa qulakkeerneqarnissaannut suliarpassuit assigiinngissitaartut tapersersorpaat aammalu Naalagaaffiit Peqatigiit Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarutaata atuutilersinneqarnissaa Issittumi nunarsuarmilu tamarmi sulissutiginera nangissallugu. Naalakkersuisut nunat inoqqaavisa inuunermi atugarisaannut inuiattullu ataannarnissaannut tunngasutigut nunani tamalaani sulinnermi peqataatinneqarnissaat sulissutigaat.

Oqallinnissamat siunnersuummi ersersinneqartut Nalunaarusiaq katillugit 46-nik immikkoortoqarpoq. Tassani immikkoortoq 19, 27 aamma 30 immikkut taaneqarput Kalaallit Nunaannilu (suli) atuutilersinneqarsimaneragaanatik.

Immikkoortut taaneqartut ima ima qarput:

Immikkoortoq 19

Naalagaaffiit nunat inoqqaavinik pineqartunik ajunngitsumik siunertaqartumik siunersuillutillu suleqateqassapput taakkua namminneq sinniisutut aaqqissukkatik aqutigalugit sulisunik inatsisiliornikkut imaluunniit pisortaqarnikkut iliuitsit taakkuninnga

attuisussat akueritinnagit atortilersitsinnagillu kiffaangissuseqartumik, sioqqutsisumik aamma paasinnittumik akuersineq anguniarlugu.

Immikkoortoq 27

Naalagaaffiit pilersissavaat atortissallugillu, nunat inoqqaavi pineqartut peqatigalugit, pissusissat malillugit, arlaannulluunniit nakerisarsiunngitsumik ammasumik paasiuminartumillu ingerlatsineq nunat inoqqaavisa inatsisaannik, qangaaniit ilioriaasiinik, ileqquinik aamma nunamik pigisaqariaasiinik naapertuuttumik akuersissuteqarnissamut, nunat inoqqaavisa nammineq nunaminnut, nunanut najukkaminnut isumalluutiminnullu pisinnaatitaaffii akueriniarlugit eqqartuussisutigullu aalajangersaavigitinniarlugit, taakkununga ilagitillugit qangaaniilli pigineqarsimasut imaluunniit allatigut najorneqarsimasut imaluunniit atorineqarsimasut. Nunat inoqqaavi pisinnatitaaffeqassapput taamatut ingerlatsinermi peqataassallutik.

Immikkoortoq 30

- 1. Sakkutooqarnermi suliniutit pissanngillat nunat inoqqaavisa nunaanni nunanilu najugaqarfii, imaangippat taamaaliorinnaaneq pisinnaasoq inuiaqatigiit soqutigisaannut malunnartumik navianaatip eqqortinneratigut imaluunniit allatigut kiffaangissuseqartumik isumaqatigiissutikkut imaluunniit nunat inoqqaavisa pineqartut piumasaqarneratigut.*
- 2. Naalagaaffiit pisussaapput nunat inoqqaavinik pineqartunik sukumiisumik siunersiussallutik, periaatsit naapertuuttut aqutigalugit aamma pingaartumik taakkua sinniisutut pisortaqarfii aqutigalugit, nunat imaluunniit nunat najugaqarfii sakkutooqarnermi suliniutinut atulersinnagit.*

Siunnersuuteqartoq tunngavilersuutimini allappoq immikkoortut atuutsinneqannginnerannut tunngaviusoq naalagaaffiup aningaasaliinikuunnginnera suleqqinnissamullu qularnartumik inissisimasoqarnerata ajornartorsiutaanerata.

Naalakkersuisut tassani namminersulernerup Nalunaarutip aalajangersagartaanik atuutilersitsinertut pingaaruteqartutut assersuutissaanera tikkuuqqissavaat.

Namminersorneq pillugu Isumalioqatigiissitami ilaasortat Kalaallit Nunaanneersut Inatsisartut inassuteqarnerisa kingorna Naalakkersuisunit toqqarneqartut naggueqatigiinnit Inunnit kingoqqisuunerat aammalu Inatsisartuni Naalakkersuisunilu ilaasortanut tamanut taamaannera eqqarsaatigissagaanni Naalakkersuisut isumaat naapertorlugu aalajangersakkat siuliani taaneqartut pingaarnerusukkut maanna atuutsinneqalereersimapput.

Nalunaarut naammaginangitsumik atuutsinneqartillugu Naalakkersuisut danskit naalakkersuisui tamanna pillugu oqaloqatigisassavaat.

Immikkoortoq 19-imut tunngatillugu oqaatigineqarsinnaavoq Namminersornerulluni Oqartussaanerup, kingusinnerusukkullu Namminersorluni Oqartussaanerup, eqqunneqarnerat tassaasimasut Kalaallit Nunaata nammineerluni inatsisiliornermik pisinnaatitaaffeqarneranik ingerlatsinermilu oqartussaaffeqarneranik suliakkiutitut tigussaasumik aalajangersimasumillu assersuutaasinnaasut. Politikerit kalaallit qinikkat ataatsimiititaliarsuarni peqataatinneqarsimapput aalajangiussallu kingornatigut innuttaasunut tamanut aalajangiunneqarsimasut taasisutigitinneqarsimapput, innuttaasullu 88 %-ii naggueqatigiinnit Inunnit kingoqqisuupput.

Inuiaqatigiit kalaallit inuiaqatigiupput tamat oqartussaaqataanerannik atuutsitsiffiusut inatsisiliorinnaasunik qinikkanik inatsisartoqartut inatsisinillu atuutsitsisumik naalakkersuisoqartut. Nalunaarummi immikkoortumut 27-mut tunngatillugu nunap inoqqaavisa nunamik pisuussutinillu piginnittussaananermut pisinnaatitaaffeqarnerannut

tunggasunik imalimmut tunngatillugu oqaatigineqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni nunamik pisuussutinillu piginnittussaaneq ataatsimoorunneqarmat, aammalu Namminersorlutik Oqartussat kommunillu peqatigiillutik tassani ingerlatsisuummata. Taamatut aaqquissuussineq oqaluttuarisaanermi ileqqutoqqanik tunngaveqarpoq.

Ukiuni kingullerni aatsitassanik ujarlernerup paaanerullu annertusiarturneranut atatillugu kattuffiit Kalaallit Nunaanni inunnik sakkutooqarfunngitsuni najugaqartunit tunuliaqutaqartut, taakkununnga ilanngullugu Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiiffiat (ICC), Namminersorlutik Oqartussanut, minnerunngitsumillu Naalakkersuisunut, erseqqissaassuteqartuarterput aatsitassarsiornerup ingerlanneqarnerani ammasumik ingerlatsineq amigaatigineqartoq ileqqullu malillugit nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii inatsisiliornermi naammattumik illersorneqanngitsut. Naalakkersuisut tusarniaanerup ingerlasarnera pillugu toqqartumik isornartorsuisoqarnera tunngavigalugu arlalitsigut nalimmassaasimapput, taakkununnga ilanngullugit paasissutissanik pissarsisinnaaneq, tusarniaanermi piffissat killissarititaasut il. il. Tamatuma saniatigut Naalakkersuisut inatsimmik allannguissamik suliaq misissuinissamut paaanissamullu akuersissuteqartarnermut tunngatillugu oqartussaasunit ersarinnerulersitsisumik suliarinnittarnermut atasoq aallartissimavaat, tassunga ilanngullugu avatangiisinik naliliisarnerit massakut matumik-ataatsimik saaffiginnittarfeqarnermik isumamit immikkoortillugit ingerlanneqartalernissaat.

Naalakkersuisut tassunga ilutigitillugu ICC-mik namminersorlutillu oqartussaaffiusunik Inunnit pisortaaffigineqartunik aatsitassarsiornermi suliffissuaqarnikkullu suliniutini annertuuni nunanik imartanillu atuineri ileqqutoqqanik kulturimullu tunngasutigut sunniuteqarsinnaasunik aalajangiinernut atatillugu sapinngisaq tamakkerlugu pitsaanerpaamik peqataatitsinissaq siunertaralugu ingerlaavartumik suleqatiserinnipput.

Immikkoortoq 30-mut tunngatillugu sakkutooqarnikkut Kalaallit Nunaanni suliniutinut atatillugu nalimmassaaneq Naalakkersuisut, Inatsisartut, danskit naalakkersuisuisa Folкетинigillu Kalaallit Nunaanni Namminersorneq pillugu Inatsit (kapitel 4, § 13) tunngavigalugu suleqatigiinnerisigut pisarpoq. USA-p Kalaallit Nunaanniititsineranut tunngatillugu immikkut ittumik taaneqarsinnaasoq tassaavoq Itillimi Nalunaarut 2003-meersoq Kalaallit Nunaata nunanut allanut sillimaniarnermullu akuutinneqarneranut atatillugu politikikkut tungaviumik isummanik aalajangersaanermi pingaaruteqarsimasoq, tassunga ilanngullugit USA-mik isumaqatigiinniaqateqartarnermut tunngasut. Itillimi Nalunaarutip ilaatigut malitsigisimavaa Kalaallit Nunaata illersorneqarnissaa pillugu USA-mik isumaqatigiissutip nutarterneqarnera, tassunga ilanngullugit teknikkikkut-aningaasaqarnikkut avatangiisillu pillugit suleqatigiinnissamik peqatigiilluni nalunaaruteqarnerit.

Tassunga atatillugu innersuussutigineqarsinnaavoq oqaluttuarisaaneq eqqarsaatigalugu eqqartuussiviit akuerisimammassuk tunngaviumik isummat taakku Thule pillugu suliami annertuutigut unioqquatinneqarsimasut, ilisimaneqartutummi Inughuit qangaaniilli nunami najukkaminni sakkutooqarfeqalernissaa aammalu ingerlatsisoqalernissaa pillugu pinngitsaalisaallutik nuutsitaasimapput, taamaattorli inatsisinik unioqquutitsilluni tigusanik angallassisarsimaneragaanerit Kalaallit Nunaatalu silaannartaanik atuisarsimaneragaanerit eqqaassanngikkaanni ukiuni kingulliunerusuni unioqquutitsinernik assingusunik pisoqarsimannngilaq.

Siornatigut Inatsisartuusimasut Naalakkersuisuusimasullu Naalagaaffiit Peqatigiit Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarutaat taassumalu naalagaaffiit nunallu inoqqaavisa suleqatigiinnissaannik peqatigiinnissaannillu pitsaasunik siunertaqarnera ilannguffigisimavaat. Naalakkersuisut isumaqarput Kalaallit Nunaanni Namminersorneq pillugu Inatsit aqqutigalugu Kalaallit Nunaata nammeneq aalajangiisinnalerneratigut

Nalunaarut naapertorlugu suleqatigiinnissami siunertat pitsaasut atorluarneqarnissaannut periarfissaqarluartoq.